

Casuïstiek:

Behandeling van symptomatische obstipatie bij patiënten die opioïden gebruiken

(door Hans Wartenberg, medisch specialist anesthesiologie, pijn en palliatieve geneeskunde Amsterdam UMC, lid richtlijncommissie Herziening richtlijn Obstipatie in de palliatieve fase)

Leerdoelen: EPA Behandeling van complexe symptomen. De deelnemer inventariseert systematisch obstipatie bij patiënten die opioïden gebruiken als een van de meest voorkomende symptomen in de palliatieve fase en behandelt deze medicamenteus en niet-medicamenteus conform de richtlijn 'Obstipatie in de palliatieve fase' (herziening maart 2022, pallialine.nl).

Casus:

Mevrouw D, 59 jaar, is bekend met een gemetastaseerd galgangcarcinoom, met multipole metastasen in de lever en een solitaire botmetastase in het wervel lichaam T11. Zij heeft toenemend klachten van pijn in haar bovenbuik. Hiervoor gebruikt zij sinds een week een fentanylpleister 25 mcg/uur en dexamethason 2 mg 1dd. Om obstipatie te voorkomen gebruikt zij een keer per dag 1 á 2 zakjes macrogol/elektrolyten. Ondanks deze profylaxe heeft zij sinds drie dagen geen stoelgang en sinds vandaag het gevoel dat haar buik tot barsten toe vol is. Voor haar huisarts is het duidelijk dat deze dosering zakjes per dag onvoldoende werken om obstipatie te voorkomen. Er zijn verdere actie (s) nodig.

Vragen:

- Is in deze casus sprake van obstipatie? Beargumenteer je antwoord.*
 - Welke criteria geeft de richtlijn voor het definiëren van obstipatie?*
- Zoek in de richtlijn op welke meetinstrumenten beschikbaar en ondersteunend zijn om obstipatie (in de palliatieve fase) tijdig te kunnen signaleren of te beoordelen.*
 - Welke conclusie geeft de richtlijn over het gebruik van meetinstrumenten?*
 - Welke aanbevelingen doet de richtlijn tenslotte hierover? Hoe sta jij hier in?*
- Welke niet-medicamenteuze behandelingen kunnen een gunstig effect hebben ter behandeling van obstipatie bij patiënten in de palliatieve fase zoals bij mevrouw D?*
- Was de beslissing, macrogol/elektrolyten als een profylaxe te gebruiken bij mevrouw D goed? Leg uit waarom wel of niet aan de hand van de richtlijn.*
- Wat is de volgende stap die de arts kan nemen nu de dosering niet het gewenste effect heeft? Welke aanbeveling(en) geeft de richtlijn?*
- Welke argumenten kunnen er zijn om als eerste therapie van een opioïden geïnduceerde obstipatie een opioïden antagonist te gaan gebruiken? Bekijk hiervoor de richtlijn.*